

องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21
Components Of Ethical Leadership Of School Administrators
Of The Secondary Educational Service Area Office 21

เอกภักดิ์ ฉ่ำมณี (Aekgapak Chummanee)* ดร.ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ (Dr.Tanongsak Koomkhinam)**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 เป็นการวิจัยเอกสารดำเนินการ 2 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม จำนวน 18 แหล่ง เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และ 2) ยืนยันองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น หากคุณภาพด้วยวิธีตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา หาความเที่ยงของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 มี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ความยุติธรรม มี 4 ตัวชี้วัด คือ การเป็นที่ยอมรับของสังคม การสร้างบรรยากาศทางจริยธรรมในโรงเรียน การบริหารงานและการจัดการในองค์กร และการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 2) ความไว้วางใจ มี 4 ตัวชี้วัด คือ การประพฤติตรงไปตรงมาทั้งต่อตนเองและผู้อื่น การพูดจริงทำจริง ไม่โกหกหรือพูดเหลวไหล การรักษาความลับผลประโยชน์และทรัพย์สินต่าง ๆ และการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง 3) ความซื่อสัตย์ มี 3 ตัวชี้วัด คือ การตัดสินใจ ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้อื่นได้ด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การเป็นผู้มีเหตุมีผลและการไม่เอาเปรียบ 4) ความเป็นผู้นำด้านคุณธรรม มี 4 ตัวชี้วัด คือ การเมตตากรุณา ความโปร่งใส จริยใจ ความมั่นคงสม่ำเสมอในคำพูดและการกระทำ และการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

ABSTRACT

This research aimed to study the elements of ethical leadership of school administrators. Under the Office of the Secondary Educational Service Area 21, it was a two-step documentary research: 1) study documents on 18 sources of ethical leadership components to synthesize elements of ethical leadership and 2) confirm the elements of ethical leadership. Experts 5 people used questionnaires created by the researcher.

The research found step consisted of 4 main components: 1) Justice consists of 4 indicators 2) Trust consists of 4 indicators 3) Integrity consists of 3 indicators and 4) Moral leadership consists of 4 indicators.

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษา

Keywords: Ethical Leadership, Ethical Behavior, School Administrators

*นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษา คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษา คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2550 กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องหรือพึงประพฤติปฏิบัติตามประกอบด้วยพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องหรือพึงละเว้น ประกอบด้วย จรรยาบรรณต่อตนเอง ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนาด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ จรรยาต่อวิชาชีพ ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะและนิสัยที่ถูกต้องดีงาม แก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องไม่กระทำความผิดทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์และผู้รับบริการ และผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้บริการด้วยความจริงใจ และเสมอภาค โดยไม่เรียกรับหรือยอมรับผลประโยชน์ จากการใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ และจรรยาบรรณต่อสังคม พึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจสังคม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญา สิ่งแวดล้อม รักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2550, 2550) จากการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่มีความสัมพันธ์กับจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารจะเห็นว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะต้องมีหลักประพฤติปฏิบัติที่มีความถูกต้องดีงามทั้งทางกาย วาจา ใจ รวมถึงมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่สอดคล้องกับหลักจรรยาบรรณวิชาชีพหลักในการปฏิบัติของวิชาชีพในกรอบแนวทางอันดีงามที่กำหนดไว้เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย สงบและร่มเย็นเป็นสุขทั้งต่อตนเองและคนอื่นรวมถึงความรักสามัคคี ความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิต

การศึกษาเป็นทางออกที่ดีต่อปัญหาต่าง ๆ และผู้นำสถานศึกษาควรจะเป็นความหวังของการเป็นแบบอย่างที่ดีด้านจริยธรรมต่อครู นักเรียน และบุคคลอื่นในสังคม อันเนื่องมาจากสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลง มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ จุดหนึ่งจุดใดจะส่งผลกระทบต่อส่วนอื่นได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะความเสื่อมโทรมด้านจริยธรรมของสังคมที่มาจากสาเหตุของการยั่วยุมากกว่าความดีการแข่งขันเพื่อเอาชนะ แทนการร่วมมือ สอดคล้องกับ Greenfield (Greenfield, 1991 อ้างถึงใน สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2550) กล่าวว่า อาจารย์ใหญ่ไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบต่อปัญหาด้านคุณธรรมของสังคมของนักเรียน และต่อวิชาชีพครู โดยปัญหาที่เกิดขึ้น บางครั้งแม้ยากที่จะชี้ชัดได้ว่าอะไรถูกอะไรผิด อะไรควรและอะไรที่ไม่ควรประพฤติปฏิบัติในแง่ของศีลธรรมก็ตามสังคมมีความคาดหวังด้านจริยธรรมจากผู้นำสถานศึกษา เช่น 1) โรงเรียนต้องเป็นสถาบันแห่งศีลธรรม (moral institute) ที่ช่วยกำหนดปทัสถานของสังคม (social norm) 2) ผู้นำสถานศึกษาต้องเป็นต้นแบบ ด้านศีลธรรม (moral agent) การตัดสินใจเรื่องใด ๆ ของผู้นำสถานศึกษาต้องอยู่บนเหตุผลค่านิยมทางศีลธรรม (moral value) เป็นหลักมากกว่าหลักการอื่นใด 3) การบริหารโรงเรียนจะต้องยึดหลักการทุ่มเทเพื่อให้เกิดบรรยากาศให้นักเรียนได้เจริญงอกงาม ได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข จากเหตุผลดังกล่าว ความประพฤติของผู้นำสถานศึกษา จึงต้องแสดงออกถึงการเป็นผู้มีศีลธรรมดังที่ ศาสตราจารย์ ดร.สาโรช บัวศรี เคยกล่าวไว้ว่า “บัณฑิตต้องมีความรู้คุณนักปราชญ์ และต้องประพฤติตนดุจ ผู้ทรงศีล” การแสดงออกเชิงศีลธรรมของผู้นำนอกจากสามารถมองเห็นได้จากการประพฤติปฏิบัติประจำวันแล้วผู้นำสถานศึกษายังต้องทำให้นโยบายต่าง ๆ และโครงสร้างของโรงเรียนแฝงด้วยค่านิยมเชิงจริยธรรมทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น สังคม

ปัจจุบันคนส่วนใหญ่ต้องการเป็นผู้ชนะบนความพ่ายแพ้ของคนอื่น จึงเกิดการเอาเปรียบและใช้กลยุทธ์สกปรกไว้จริยธรรมเพียงเพื่อชัยชนะของตน ดังนั้นผู้นำสถานศึกษาจึงต้องทำให้นโยบายและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของครูและนักเรียนมุ่งเน้นคุณธรรม จริยธรรมเรื่องความยุติธรรม การไม่เอาเปรียบผู้อื่น เน้นความร่วมมือมากกว่าการแข่งขันยึดความสำคัญของการทำงานแบบทีมมากกว่าทำรายบุคคล รวมทั้งการสร้างค่านิยมให้เกิดการเคารพในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น เป็นต้น โดยสรุปจะเห็นว่าผู้นำสถานศึกษามีหน้าที่สำคัญยิ่งคือ “การสร้างโรงเรียนให้เป็นสถาบันแห่งคุณธรรม จริยธรรม (ethical institution)” ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำต้องระมัดระวังเป็นพิเศษในการใช้อำนาจหน้าที่ของตนอย่างมีจริยธรรม จะต้องทำให้ทุกคนเห็นว่าพื้นฐานของความมีเหตุผลของจริยธรรม สิ่งที่ผู้นำคิด พูด และทำต้องสอดคล้องกัน ทุกคนจึงเต็มใจที่จะปฏิบัติตาม การใช้อำนาจการทำให้ (Coercive power) ฟังหลีกเลียงให้มากที่สุดและควรเป็นทางเลือกสุดท้ายเมื่อหมดวิธีอื่นแล้ว (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2550)

บุคคลที่ได้รับการยอมรับหรือยกย่องให้เป็นผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถอันเกิดจากตัวของเขาเอง จนเป็นที่ยอมรับหรือยกย่องของกลุ่มให้เป็นผู้นำ และนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ส่วนภาวะผู้นำหมายถึง คุณลักษณะส่วนตัวของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมออกมาเมื่อได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม เป็นความสามารถที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีการทำงานร่วมกันหรือร่วมอยู่ในเหตุการณ์เดียวกัน ในอันที่จะทำให้กิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายและประสบความสำเร็จ ภาวะผู้นำจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการฝึกฝนของแต่ละบุคคล (วิเชียร วิทย์อุดม, 2553) ซึ่งเป็นคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะเน้นเกี่ยวกับการให้ความเคารพในการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ ความรับผิดชอบของบุคลากรในองค์การ การบริการคนอื่น การให้ความช่วยเหลือมีน้ำใจแก่บุคลากร ความเที่ยงตรงพัฒนาชุมชน สามัคคีกลมเกลียว ความซื่อสัตย์สุจริต การบริจาคหรือการให้ทาน รักษาสิทธิและความเสมอภาค ความยุติธรรม และมีจิตวิญญาณ ซึ่งคุณลักษณะและพฤติกรรมของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมจะสอดคล้องกับแนวคิดภาวะผู้นำจริยธรรมในทางพุทธศาสนา (สมชาย เทพแสง และอภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์, 2557)

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในประเทศไทย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดคุณลักษณะในการเป็นผู้นำ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัญหาและส่งผลกระทบต่อการบริหารและการจัดการศึกษาในระดับสถานศึกษาและการศึกษาโดยรวมเป็นอย่างมาก ข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยที่บ่งบอกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดคุณลักษณะในการเป็นผู้นำ เช่น ขาดความรู้และความสนใจด้านวิชาการ ขาดคุณธรรม จริยธรรม (ธีระ รุญเจริญ, 2553) ปัญหาการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากผู้บริหารสถานศึกษาไม่ใช้อำนาจที่มีอยู่เพื่อการบริหารการศึกษาอย่างเหมาะสมกับอำนาจที่ได้รับและมีอยู่และผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนไม่เหมาะสมในหลายกรณี ทั้งในการปฏิบัติงานของตนเอง และส่วนที่ทำให้ครูและบุคลากรอื่น ๆ เสียหาย เช่น การทุจริตต่อหน้าที่ การใช้อำนาจการให้รางวัลที่ไม่เป็นธรรมในการพิจารณาการเลื่อนขั้น การใช้อำนาจหน้าที่เรียกเงินจากผู้ปกครองนักเรียนเพื่อใช้ในการศึกษา การใช้วาจาที่ไม่เหมาะสมกับผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยการศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในการเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ที่เหมาะสมกับการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การกิจและบริบทของสถานศึกษา จึงเป็นเหตุจูงใจให้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยอาศัยกระบวนการวิจัย ตามแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำ หลักจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร (Document Research) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยมีขั้นตอนรายละเอียดของวิธีการดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสาร (Document Study) เพื่อทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม จากแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องจำนวน 18 แหล่ง ตามแนวคิดและงานวิจัยของนักวิชาการและนักวิจัย ดังนี้

(1) การศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ตามแนวคิดของนักวิชาการ 18 แหล่ง ได้แก่ วิโรจน์ สารรัตน์ (2557), ญาตา กรุณากร (2558), สุพิน จันทร์ธิมาน (2558), กัญมาส ชูจิน (2559), ไกรสอน รักสวน (2559), ชุตินา รักษ์บางแหลม (2559), ชนิษฐ์นิชา ทองสุข (2560), คำพร กองเตย (2560), ธนิกา กริธาพล (2560), เนาวรัตน์ รอดเพียน (2560), เพ็ญศิริ สมเรือน (2560), สุทัต จันทะสินธุ์ (2560), หนูไกร มาเชค (2560), หงษา วงศ์จำปา (2560), จักรพงศ์ วงศ์พิทักษ์กุล (2561), วิภาวดี อินทร์ด้วง (2561), ณิชามา ศิริวัฒน์ (2562) และ ธีรพัฒน์ เพชรศรีจันทร์ (2562)

(2) การสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม โดยการแจกแจงความถี่จากหลายแหล่งข้อมูล และสรุปผลโดยใช้เกณฑ์ค่าความถี่ตั้งแต่ 8 ขึ้นไป (ร้อยละ 40) ประกอบด้วย 1) ความยุติธรรม 2) ความไว้วางใจ 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความเป็นผู้นำด้านคุณธรรม ซึ่งผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 ไปเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันองค์ประกอบในขั้นตอนที่ 2 ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การยืนยันองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการบริหารการศึกษามีประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษา เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 และมีผลงานวิจัยทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำหรือภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม เพื่อยืนยันองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ที่ได้จากการสังเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 โดยการวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัยในการประเมินเพื่อยืนยันองค์ประกอบโดยเป็นแบบประเมินแบบตรวจสอบรายการและแบบปลายเปิดเพื่อเสนอแนะแนวคิดเพิ่มเติม

ผลการวิจัย

1. ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีของนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้นำเอาข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารสู่ตารางการสังเคราะห์องค์ประกอบโดยแสดงในรูปความถี่ และเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่ตั้งแต่ 8 ขึ้นไป (ร้อยละ 40) มาเป็นองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความยุติธรรม 2) ความไว้วางใจ 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความเป็นผู้นำด้านคุณธรรม ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ความถี่ขององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบภาระผู้นำ	เจียงจรรย์ธรรม	วิโรจน์ สารรัตน์ (2557)	ญาติา ภรณ์การ (2558)	สุพิน จันทร์ธนิมาน (2558)	กันยมาส ชูจิน (2559)	ไกรสร รักสวน (2559)	สุดิมา รักษ์บางแหลม (2559)	หนูไกร มาเขต (2559)	ธนิกา กริธาพล (2560)	ชนินธุ์นิชา ทองสุข (2560)	คำพร กองเดย (2560)	เพ็ญศิริ สมเรือน (2560)	สุทัต จันทร์ทะสินธุ์ (2560)	หงษา วงศ์จำปา (2560)	เนาวรัตน์ รอดเพ็ญ (2560)	จักรพงษ์ วงศ์พิทักษ์กุล (2561)	วิภาวดี อินทร์ดง (2561)	ธีรพัฒน์ เพชรศรีจันทร์ (2562)	ณิชาภา ศิริวัฒน์ (2562)	ความถี่
1. ความยุติธรรม	/	/						/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	11
2. ความไว้วางใจ	/		/					/			/	/		/			/	/	/	9
3. ความซื่อสัตย์	/	/			/					/	/	/		/		/				8
4. ความเป็นผู้นำด้านคุณธรรม	/			/	/	/	/		/				/		/				/	8
5. ปฏิบัติตามกฎระเบียบ				/		/	/	/	/					/		/				6
6. ความรับผิดชอบ	/	/			/			/	/								/			6
7. ความเคารพ	/	/									/						/	/	/	6
8. ยึดถือประโยชน์ส่วนรวม						/	/	/								/				4
9. ความน่าเชื่อถือ	/									/					/					3
10. มีส่วนร่วม	/															/	/			3
11. เป็นผู้ให้บริการ														/	/	/				3

องค์ประกอบภาระผู้นำ	เชิงจริยธรรม	วิโรจน์ สารรัตน์ (2557)	ญาติา ภรณ์การ (2558)	สุพิน จันทร์ธนิมาน (2558)	กันยมาส ชูจิน (2559)	ไกรสร รักสวน (2559)	สุดิมา รักษ์บางแหลม (2559)	หนูไกร มาเขต (2559)	ธนิกา กริธาพล (2560)	ชนิษฐ์นิชา ทองสุข (2560)	คำพร กองเดย (2560)	เพ็ญศิริ สมเรือน (2560)	สุทัต จันทร์ทะสินธุ์ (2560)	หงษา วงศ์จำปา (2560)	เนาวรัตน์ รอดเพ็ช (2560)	จักรพงษ์ วงศ์พิทักษ์กุล (2561)	วิภาวดี อินทร์ดิ่ง (2561)	ธีรพัฒน์ เพชรศรีจันทร์ (2562)	ณิชาภา ศิริวัฒน์ (2562)	ความถี่
12. ปฏิบัติตน และตัดสินใจ อย่างมีจริยธรรม		/		/											/					3
13. การยึดมั่น ในหลักจริยธรรม วิชาชีพ				/	/											/				3
14. การสร้าง ทีมงาน						/					/									2
15. ความผูกพัน ต่อองค์กร								/					/							2
16. วิสัยทัศน์									/			/								2
17. จงรักภักดี									/						/					2
18. มีน้ำใจ			/		/															2
19. ความ กระตือ รือร้น					/															1
20. เฉลียวฉลาด					/															1
21. ใช้ปัญญา แก้ไขปัญหา					/															1

องค์ประกอบภาวะผู้นำ	เชิงจริยธรรม	วิโรจน์ สารรัตน์ (2557)	ญาติา ภรณ์การ (2558)	สุพิน จันทร์ธนิมาน (2558)	กันยมาส ชูจิน (2559)	ไทรศร รักสวน (2559)	สุดิมา รักษ์บางแหลม (2559)	หนูไกร มาเขต (2559)	ธนิกา กวีราพล (2560)	ชนิษฐ์ณิชา ทองสุข (2560)	คำพร กองตย (2560)	เพ็ญศิริ สมเรือน (2560)	สุทัต จันทร์สินธุ์ (2560)	หงษา วงศ์จำปา (2560)	เนาวรัตน์ รอดเพ็ญ (2560)	จักรพงษ์ วงศ์พิทักษ์กุล (2561)	วิภาวดี อินทร์ดง (2561)	ธีรพัฒน์ เพชรศรีจันทร์ (2562)	ณิชนภา ศิริวัฒน์ (2562)	ความถี่
22. สะท้อนความคิด										/										1
23. เอาใจใส่												/								1
24. ธรรมดา																		/		1
25. สร้างบรรยากาศในการทำงาน																				1

ผลการสังเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความยุติธรรม 2) ความไว้วางใจ 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความเป็นผู้นำด้านคุณธรรม แต่ละองค์ประกอบมีพฤติกรรม ดังนี้

1) ความเป็นผู้นำด้านคุณธรรม หมายถึง การที่ผู้บริหารแสดงออกถึงลักษณะความเป็นผู้นำด้านคุณธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นความคาดหวังของชุมชน ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศทางจริยธรรมในโรงเรียนมีความสามารถในการบริหารงาน และการจัดการในองค์กร กำหนดพันธกิจ นโยบายที่มีทิศทางในการมอบหมาย และมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน นำไปสู่เป้าหมาย เป็นที่ยอมรับของสังคม

2) ความซื่อสัตย์ หมายถึง การที่ผู้บริหารแสดงออกถึงการประพฤติตรงไปตรงมาทั้งต่อตนเอง และผู้อื่นต่อหน้าที่การงานต่อคำมั่นสัญญาแบบแผนระเบียบกฎเกณฑ์ และความถูกต้องเที่ยงตรงทั้งหลาย พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของผู้บริหารนั้นจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ปรากฏต่อสายตาของผู้อื่นและบุคคลรอบข้างมีสัจจะ พูดจริงทำจริง ไม่โกหกหรือพูดเหลวไหล พูดคำไหนเป็นคำนั้นเป็นที่เคารพรักนับถือว่าเป็นคนมีเกียรติ ความซื่อสัตย์จึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและเป็นที่ต้องการในทุกองค์การ ความซื่อสัตย์ นอกจากจะหมายถึง การรักษาความลับ ผลประโยชน์ และทรัพย์สินต่าง ๆ ความซื่อสัตย์ยังหมายถึงรวมถึงการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง

3) ความยุติธรรม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถใจการตัดสินใจ ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้อื่นได้ด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันเป็นผู้มีเหตุผล ตลอดจนไม่เอารัดเอาเปรียบให้เกียรติ และช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

4) ความไว้วางใจ หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกให้เห็นถึงความมีศักดิ์ศรี ความจงรักภักดี ความเมตตากรุณา การมีมนุษยสัมพันธ์ ความโปร่งใส จริงใจ ความมั่นคงสม่ำเสมอในคำพูดและการกระทำ ความเป็นธรรม การใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ ความผูกพันและเต็มใจที่จะปกป้องผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนให้โอกาสแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

โดยสรุปผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ ดังแสดงในตารางที่ 2

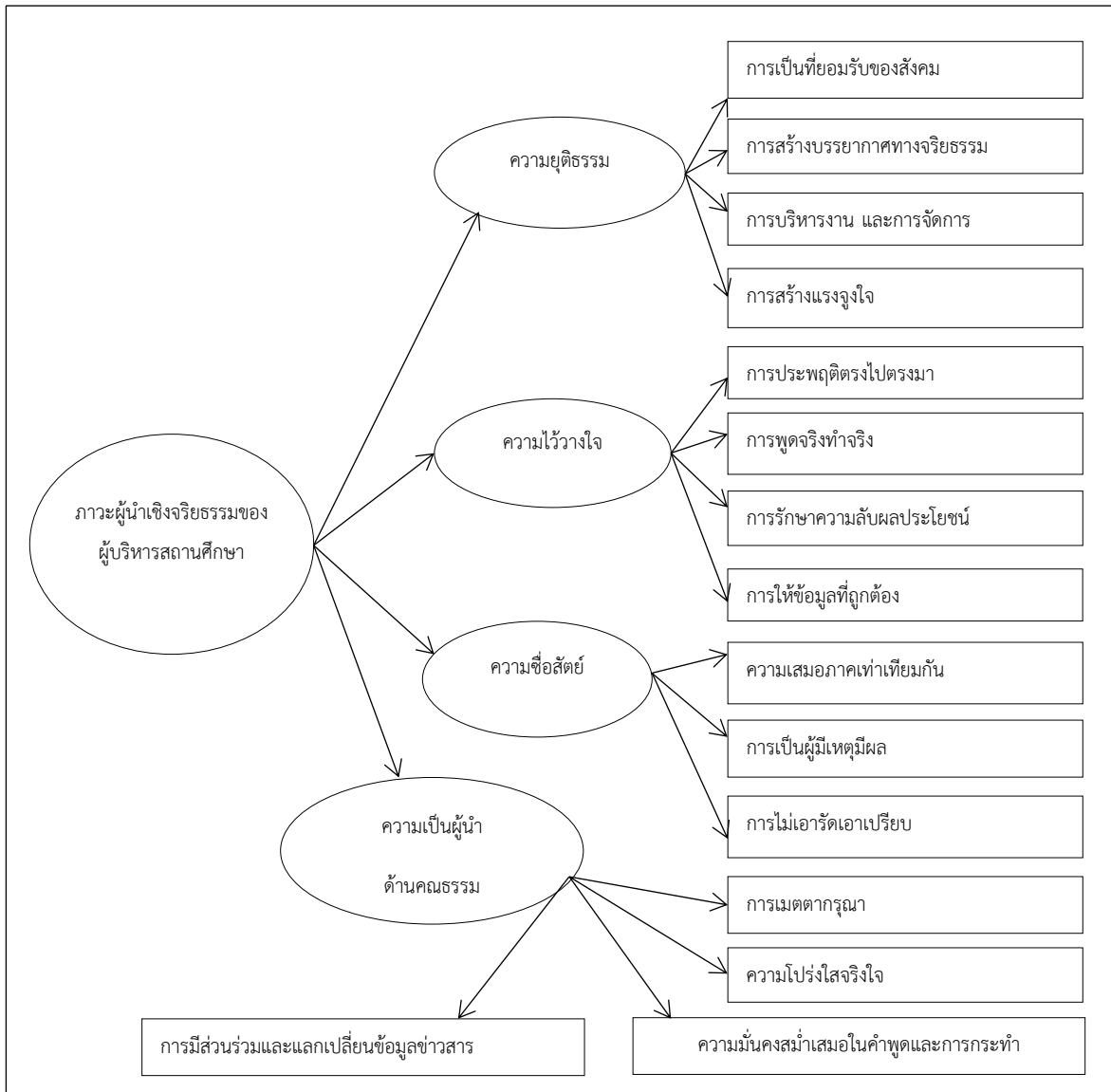
ตารางที่ 2 การสังเคราะห์เนื้อหาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบ	นิยามปฏิบัติการ	ตัวชี้วัด
1. ความเป็นผู้นำด้านคุณธรรม	การที่ผู้บริหารแสดงออกถึงลักษณะความเป็นผู้นำด้านคุณธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และเป็นความคาดหวังของชุมชน ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศทางจริยธรรมในโรงเรียนมีความสามารถในการบริหารงานและการจัดการในองค์กร กำหนดพันธกิจ นโยบายที่ดีมีทักษะในการมอบหมาย และมีทักษะในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์ที่ดีกับทีมงาน นำไปสู่เป้าหมาย เป็นที่ยอมรับของสังคม	1. การเป็นที่ยอมรับของสังคม 2. การสร้างบรรยากาศทางจริยธรรมในโรงเรียน 3. การบริหารงาน และการจัดการในองค์กร 4. การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
2. ความซื่อสัตย์	การที่ผู้บริหารแสดงออกถึงการประพฤติตรงไปตรงมาทั้งต่อตนเอง และผู้อื่นต่อหน้าที่การทำงานต่อคำมั่นสัญญาแบบแผนระเบียบกฎเกณฑ์ และความถูกต้องดีงามทั้งหลาย พฤติกรรมความซื่อสัตย์ของผู้บริหารนั้นจะส่งผลต่อสภาพลักษณะที่ปรากฏต่อสายตาของผู้อื่นและบุคคลรอบข้างมีสิ่งจะ พูดจริงทำจริง ไม่โกหกหรือพูดเหลวไหล พูดคำไหนเป็นคำนั้น เป็นที่เคารพยกย่องว่าเป็นคนมีเกียรติ ความซื่อสัตย์จึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญและเป็นที่ต้องการในทุกองค์การ ความซื่อสัตย์นอกจากจะหมายถึง การรักษาความลับ ผลประโยชน์ และทรัพย์สินต่าง ๆ ความซื่อสัตย์ยังหมายถึงการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง	1. การประพฤติตรงไปตรงมาทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น 2. การพูดจริงทำจริง ไม่โกหกหรือพูดเหลวไหล 3. การรักษาความลับผลประโยชน์ และทรัพย์สินต่าง ๆ 4. การให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง
3. ความยุติธรรม	พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการตัดสินใจปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้อื่นได้ด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกันเป็นผู้มีเหตุมีผล ตลอดจนไม่เอารัดเอาเปรียบให้เกิดกรณี และช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ	1. การตัดสินใจ ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้อื่นด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน 2. การเป็นผู้มีเหตุมีผล 3. การไม่เอารัดเอาเปรียบ
4. ความไว้วางใจ	พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกให้เห็นถึงความมีศักดิ์ศรี ความจงรักภักดี ความเมตตากรุณา การมีมนุษยสัมพันธ์ ความโปร่งใสจริงใจ ความมั่นคงสม่ำเสมอในคำพูดและการกระทำ ความเป็นธรรม การใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจ ความผูกพันและเต็มใจที่จะปกป้องผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนให้โอกาสแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร	1. การเมตตากรุณา 2. ความโปร่งใสจริงใจ 3. ความมั่นคงสม่ำเสมอในคำพูดและการกระทำ 4. การมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร

2. ผลการยืนยันองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการยืนยันองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษามี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ความยุติธรรม ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ การเป็นที่ยอมรับของสังคม การสร้างบรรยากาศทางจริยธรรมในโรงเรียน การบริหารงาน และการจัดการในองค์กร และการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 2) ความไว้วางใจ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ การประพฤติตรงไปตรงมาทั้งต่อตนเอง และผู้อื่น การพูดจริงทำจริง ไม่โกหกหรือพูดเหลวไหล การรักษาความลับผลประโยชน์ และทรัพย์สินต่าง ๆ และการให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และไม่บิดเบือนจากความเป็นจริง คือ 3) ความซื่อสัตย์ ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ การตัดสินใจ ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้อื่นได้ด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การเป็นผู้มีเหตุมีผล และการไม่เอาัดเอาเปรียบ 4) ความเป็นผู้นำด้านคุณธรรม ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ การเมตตากรุณา ความโปร่งใสจริงใจ ความมั่นคงสม่ำเสมอในคำพูดและการกระทำ และการมีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 ในครั้งนี้ได้จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 มีจำนวน 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ความยุติธรรม 2) ความไว้วางใจ 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความเป็นผู้นำด้านคุณธรรม รวมองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 จำนวน 4 องค์ประกอบหลัก 15 ตัวชี้วัด ซึ่งผลการวิจัยที่ออกมาเช่นนี้เนื่องมาจากในการศึกษาเพื่อพัฒนาตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมอย่างหลากหลายและรัดกุมร่วมกับการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารอีกครั้ง ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้การยืนยันตามที่ได้สังเคราะห์มาและมีการเพิ่มเติมรายละเอียดในประเด็นตัวบ่งชี้บางตัวเพื่อให้มีความชัดเจนมากขึ้นและสอดคล้องตามบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21 มากขึ้น ดังนั้น ผลการวิจัยจึงทำให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมเป็นไปตามที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น สอดคล้องกับ ขนิษฐา ทองสุข (2560) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 8 ได้แก่ 1) ความจงรักภักดี 2) ความยุติธรรม 3) ความผูกพันต่อองค์กร 4) ความซื่อสัตย์ 5) ความน่าเชื่อถือ 6) การสะท้อนความคิด 7) ความรับผิดชอบ 8) วิสัยทัศน์ สอดคล้องกับ คำพร กองเตย (2560) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความไว้วางใจ 2) ความยุติธรรม 3) ความเคารพ 4) ความรับผิดชอบ และ 5) ซื่อสัตย์ สอดคล้องกับ เพ็ญศิริ สมเรือน (2560) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความไว้วางใจ 3) ความยุติธรรม และ 4) การเอาใจใส่ สอดคล้องกับ หงษา วงศ์จำปา (2560) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความซื่อสัตย์ 2) การเป็นผู้ให้บริการ 3) ความไว้วางใจ 4) ความยุติธรรม และ 5) ความผูกพันต่อองค์กร สอดคล้องกับ จักรพงษ์ วงศ์พิทักษ์กุล (2561) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเคารพ 2) การบริการ 3) ความยุติธรรม 4) ความซื่อสัตย์ 5) ความร่วมมือ 6) กฎหมาย 7) สังคม และ 8) การอุทิศตนเพื่อหน้าที่ สอดคล้องกับ วิภาวดี อินทร์ดวง (2561) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมได้องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความยุติธรรม 2) ความน่าไว้วางใจ 3) ความรับผิดชอบ 4) ความน่าเคารพ และ 5) ความเป็นพลเมืองดี สอดคล้องกับ นิชาภา ศิริวัฒน์ (2562) ได้สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ผู้บริหารแสดงออกถึงค่านิยมของตนเองและกล้าหาญที่จะยึดค่านิยมหลักเหล่านั้นในการให้บริการที่ติดต่อส่วนรวม อีกทั้งยังสามารถจูงใจให้ผู้นับตามมองไกลไปกว่าผลประโยชน์ส่วนตัวแต่มองไปที่เพื่อประโยชน์ขององค์กรหรือเพื่อส่วนรวมแทน ซึ่งถือว่าเป็นการยกระดับคุณธรรมของผู้ตามให้สูงขึ้นอีกด้วย ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความยุติธรรม 2) ความไว้วางใจ 3) การเคารพนับถือ และ 4) การเป็นพลเมืองดีมีคุณธรรม สอดคล้องกับแนวคิดของสัมฤทธิ์ กางเพ็ง และพระครูปลัดธรรมจริยวัฒน์ (2557) ผู้นำเชิงจริยธรรมควรมีความประพฤติที่เป็นธรรมชาติเกิดจากคุณธรรมในตัวเอง ควรประพฤติปฏิบัติ สอดคล้องกับหลักธรรมชาติ หรือความถูกต้องดีงาม การกระทำทั้งทาง กาย วาจา ใจ อันเป็นพฤติกรรมที่คนดีควรกระทำ

อยู่เสมอ สิ่งที่มีอยู่แล้วในตัวมนุษย์โดยธรรมชาติ ซึ่งจะต้องพัฒนาขึ้นโดยอาศัยกฎเกณฑ์ความพอดีที่มนุษย์ที่ได้จากหลักการทางศีลธรรมหลักปรัชญาวัฒนธรรมกฎหมายหรือจารีตประเพณี เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กันยมาส ชูจัน. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน:โมเดลสมการโครงสร้าง. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ไกรสอน รักสวน. (2559). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์.
- ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2550. (2550). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 124 ตอนพิเศษ 51 ง. หน้า 37-56.
- ชนิษฐ์ณิชา ทองสุข. (2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คำพร กองเดย. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ปริญญาการศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จักรพงษ์ วงศ์พิทักษ์กุล. (2561). กลยุทธ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของนักเรียนนายสิบตำรวจในภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ชุตินา รักษ์บางแหลม. (2559). การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และประเด็นปัญหาจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ญาดา กรุณการ. (2558). การพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสตรีในโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณิชภา ศิริวัฒน์. (2562). อิทธิพลค่านิยมขององค์กรและการแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำกับสมาชิก และการให้อำนาจหน้าที่เชื่อมโยงอิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมสู่การแสดงความคิดเห็นของพนักงานองค์การธุรกิจภาคเอกชน. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญา บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ธนิภา กริธาพล. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1-7. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด นวสาร์สนการพิมพ์.

- ธีรพัฒน์ เพชรศรีจันทร์. (2562). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐในจังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์นี้ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เนาวรัตน์ รอดเพ็ญ. (2560). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคลากรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- เพ็ญศิริ สมเรือน. (2560). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2557). ภาวะผู้นำทฤษฎีและนันทศาสตร์ร่วมสมัยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- วิภาวดี อินทร์ด้วง. (2561). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2550). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย: ม.ป.พ.
- สมชาย เทพแสง,และอภิธีร์ ทรงบัณฑิตย์. (2557). ภาวะผู้นำจริยธรรม แนวคิด ทฤษฎี และกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพิน จันทร์ธิดามาน. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุทัต จันทสินธุ์. (2560). รูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมแบบบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษา และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- สัมฤทธิ์ กางเพ็ง,และพระครูปลัดธรรมจรรย์วัฒน์. (2557). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม : แนวคิด ทฤษฎี และการวิจัย. มหาสารคาม: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อภิชาติการพิมพ์.
- หนูไกร มาเชค (2560). การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- หงษา วงศ์จำปา. (2560). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.